

Møre og Romsdal
fylkeskommune

saksframlegg

Dato:	Referanse:	Vår saksbehandlar:
13.03.2018	38260/2018	Ingunn Bekken Sjøholm

Saksnr	Utval	Møtedato
	Fylkesutvalet	11.04.2018
	Fylkestinget	23.04.2018

Rapport om desentralisering av oppgaver til regionalt folkevalt nivå - høyringssvar frå Møre og Romsdal fylkeskommune

Bakgrunn

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har sendt rapporten «Regionreformen. Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene» på brei høyring. Svarfrist er sett til 9. mai.

Rapporten er utarbeidd av eit ekspertutval sett ned av KMD våren 2017. Arbeidet vart leia av professor Terje P. Hagen, Universitetet i Oslo. Ein presentasjon av rapporten er tilgjengeleg på departementet si nettside:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ekspertutvalg-foreslar-nye-oppgaver/id2588272/>

Utvalet sitt mandat

Utvalet, som vart sett ned etter eit oppmodingsvedtak i Stortinget, fekk i mandat å vurdere overføring av ytterlegare oppgaver og ansvar frå staten til dei nye fylkeskommunane. Det skulle rettast særleg merksemd på ansvar, oppgaver og mynde som støttar opp under fylkeskommunen si samfunnsutviklar-rolle. Generalistkommuneprinsippet skulle leggest til grunn. Oppgåvefordelinga skulle også ta omsyn til brukarane sine behov, lokalt sjølvstyre og deltaking, samt nasjonale mål.

Utvalet skriv følgande om sitt oppdrag (s. 9-10):

«Utvalget tolker Stortingets vedtak om regionreformen som et svar på to utfordringer. For det første har det de siste årene skjedd en betydelig vekst og oppdeling i den statlige forvaltningen, særlig i direktoratene og direktoratsliknende enheter. Dette har gitt en sektorisert forvaltning med lavere grad av samordning enn ønskelig. For det andre vil mange kommuner etter første fase av kommunereformen fortsatt ha få innbyggere. Fylkeskommunene har et potensial til å forsterke sin rolle som partner og veileder for kommunene – blant annet i form av fagkompetanse og som deltaker i kommunenes utviklings- og planarbeid.

Det er i tillegg en utfordring at fylkeskommunenes legitimitet, og interessen for fylkesdemokratiet, er noe lavere enn interessen for kommune-demokratiet og våre nasjonale demokratiske institusjoner. Dette har sammenheng med at fylkeskommunene har hatt få oppgaver som har

avspeilet konfliktdimensjonene i norsk politikk. Skal fylkeskommunen oppnå økt politisk oppmerksomhet, må de nye oppgavene i større grad enn tidligere reflekteres sentrale politiske konfliktdimensjoner og ha betydning for innbyggerne.»

Utvalet sine retningslinjer for oppgåvefordeling

Utvalet har vidareutvikla Oppgavefordelingsutvalget sine retningslinjer for fordeling av oppgaver mellom forvaltningsnivåa, og vurdert oppgaver og ansvar etter følgjande fem retningslinjer (s. 9):

1. «Oppgaver bør legges så nært innbyggerne som mulig, men på et så høyt nivå som nødvendig for å sikre en kostnadseffektiv oppgaveløsning
2. Det myndighetsorgan som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse for en oppgave, skal også ha fagmiljøet tilknyttet oppgaven og ansvaret for å finansiere utgiftene til oppgaveløsningen
3. Oppgaver som krever utøvelse av politisk skjønn og vurdering bør legges til folkevalgte organer
4. Oppgaver som krever stor grad av samordning, og/eller oppgaver som har store kontaktflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan
5. Oppgaver som av ulike årsaker ikke skal la seg påvirke av lokalpolitiske forhold, bør være et statlig ansvar. Staten bør ha ansvaret for oppgaver som forutsetter et nasjonalt helhetsgrep for god oppgaveløsning»

I tillegg gjer utvalet følgjande vurderingar (s. 10):

«Utvalget er enig med flertallet i Stortinget i at oppgavefordelingen må endres for å løse grunnleggende samfunnsutfordringer landet står overfor på en bedre måte enn i dag. Utgangspunktet for utvalgets vurderingar er derfor at overføring av oppgaver skal bidra til tydeligere ansvarsfordeling, mer effektiv ressursbruk og bedre tjenester til innbyggere og næringsliv.

Dagens samfunnsutfordringer er grense- og sektoroverskridende. Det stilles krav til omstilling i næringslivet, innovasjon i offentlig sektor, integrering, kutt i klimagassutslipp og tilpasning til nye klima- og miljøvilkår. Innbyggere og næringsliv har behov for tjenester og tilrettelegging fra flere forvaltningsnivåer og sektorer. Nasjonal, regional og lokal politikk og forvaltning må virke sammen. Å samle oppgaver i ett folkevalgt organ og én administrasjon, vil legge til rette for mer koordinert offentlig virkemiddel- og ressursbruk i forvaltningen.

Utvalget mener representativitet, deltakelse og åpenhet er grunnleggende demokratiske verdier som kan styrkes gjennom å flytte oppgaver fra staten til fylkeskommunen. Overføring av oppgaver fra stat til fylkeskommune vil bidra til at makten fordeles i samfunnet og til at interessen for fylkesdemokratiet kan styrkes. Fylkeskommunen må ha klart definerte oppgaver, og de veivalg fylkeskommunen gjør må ha relevans og konsekvenser for innbyggere og næringsliv.

Utvalget mener regionreformen og ny fylkesstruktur legger grunnlag for en substansiell oppgaveoverføring til fylkeskommunen. Regionreformen legger dermed grunnlag for at sentrale oppgaveområder for samfunnsutviklingen i ulike deler av landet bedre kan ses i sammenheng og underlegges politisk diskusjon nærmere de som berøres av prioriteringar og tiltak.»

Utvalet sine forslag

Utvalet si tilnærming er å bygge opp under dei oppgåver og roller fylkeskommunen allereie har som tenesteytar, samfunnsutviklar, planmynde og som bindeledd i forvaltninga. Dei peiker på tre store politikkfelt der fylkeskommunane bør ha oppgåver og handlingsrom til å bygge opp ein sterk og tydeleg regional politikk. Dei legg til grunn at politikken og prioriteringane på desse felta er avgjerande for samfunnsutviklinga i det enkelte fylke og at det her er nødvendig med ei tilpassing til regional kontekst og føresetnader. Desse område er:

- arealbruk, naturverdiar, miljø/klima og samferdsel
- verkemidlar for næringsutvikling og kompetanse
- verkemidlar og tenesteoppgåver som er viktige for folks helse, trivsel og levekår

Utvalet foreslår følgjande oppgåveoverføringer til fylkeskommunane (oppsummeringa s. 10-14):

«Næring, kompetanse og integrering

- ✓ Oppdragsgiveransvar for minst halvparten av det offentliges midler som i dag forvaltes av Innovasjon Norge. Eierandel i Innovasjon Norge på mellom 50 og 66 prosent.
- ✓ Ansvar for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Siva. Siva nedlegges.
- ✓ Ansvar for om lag halvparten av det offentliges innsats for næringsrettet forskning som i dag ligger til Forskningsrådet. Midlene forvaltes etter modell av Regionale forskingsfond.
- ✓ Ansvar for Regionalt næringsprogram som i dag ligger til fylkesmannen. Midlene til investeringer og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlene) overføres fra Landbruks- og matdepartementet til fylkeskommunene som gir oppdrag til Innovasjon Norge.
- ✓ Ansvar for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Distriktssenteret. Distriktssenteret nedlegges.
- ✓ Ansvar for om lag halvparten av midlene over tilskuddsordningen Arktis 2030 som involverer nordnorske aktører overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge. Ansvaret ligger i dag til Utenriksdepartementet. Utvalget mener staten bør vurdere å gi fylkeskommunene i Nord-Norge et mer aktivt og formelt ansvar for å delta og forberede møter i Arktisk Råd.
- ✓ Ansvar for oppgavene og virkemidlene knyttet til karriereveiledning som i dag ligger til Kompetanse Norge og NAV.
- ✓ Ansvar for å legge til rette for å finansiere opplæring og utdanningstiltak som ikke er finansiert over ordinære bevilgninger til universiteter og høyskoler eller over fylkeskommunenes budsjetter til videregående opplæring og fagskoler. Det omfatter blant annet ansvar for ulike tilskudd som i dag ligger til Kompetanse Norge. Nasjonale oppgaver i Kompetanse Norge kan overføres til Utdanningsdirektoratet. Kompetanse Norge nedlegges.
- ✓ Ansvar for store deler av oppgavene som i dag ligger til IMDi, herunder veiledning av kommunene, utbetaling av tilskudd til kommunene, kompetansetiltak og bosetting. Utbetaling av integreringstilskuddet og gjenværende oppgaver av nasjonal karakter kan overføres til ansvarlig departement. IMDi nedlegges.

Samferdsel

- ✓ Ansvar for kjøp av fylkesinterne togruter og kjøp av togruter mellom henholdsvis Østfold/Akershus/Buskerud, Telemark/Vestfold, Hedmark/Oppland og Oslo, som i dag ligger til Jernbanedirektoratet. Ansvar for grenseoverskridende togruter forutsetter et nært samarbeid mellom fylkeskommunene, for eksempel ved at Østfold, Akershus og Buskerud tar et vertskommuneansvar som det største jernbanefylket.
- ✓ Ansvar for forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd som i dag ligger til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Klima, miljø og naturressurser

- ✓ Ansvar for klima- og miljøoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av forurensingsområdet og oppgaver knyttet til kontroll, tilsyn og klage.
- ✓ Fylkeskommunene får et regionalt samordningsansvar på klimaområdet knyttet til oppfølgingen av klimaloven.
- ✓ Myndighet til å fatte vedtak om konsesjon til utbygging av vannkraft på 1-10 MW og vindkraft over 1 MW/fem turbiner som i dag ligger til NVE. Fylkeskommunene kan benytte NVE i saksbehandlingen.

Kultur og kulturminnevern

- ✓ Ansvar for prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer av lokal eller regional karakter og som i dag ligger til Norsk Kulturråd.
- ✓ Ansvar for samtlige institusjoner innenfor kapittel 323 Musikk og scenekunst, post 60 Landsdelsmusikerne i Nord-Norge, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og post 73 Region- og distriktsopera som i dag ligger til Kulturdepartementet. Fra post 70 under samme kapittel overføres Den Nationale Scene og Bergen Filharmoniske Orkester.
- ✓ Flertallet av tilskuddene som finansieres over post 78 under samme kapittel, foreslår også overført.
- ✓ Ansvar for flertallet av museer som finansieres over kapittel 328 Museum og visuell kunst, post 70 Det nasjonale museumsnettverket. Flertallet av tilskudd som i dag finansieres over post 78 under samme kapittel, foreslår også overført.
- ✓ Ansvar for investeringsmidler tilhørende ovennevnte institusjoner innen musikk, scenekunst og museum som i dag ligger til Kulturdepartementet (kapittel 322 Bygg og offentlige rom, post 70 Nasjonale kulturbygg).
- ✓ Ansvar for forvaltning av spillemidler til kulturbygg, Den kulturelle skolesekken, Musikkutstyrsordningen, Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter, Aktivitetsmidler kor, Krafftak for sang og Ordningen for historiske spill som i dag ligger til Kulturdepartementet.
- ✓ Ansvar for forvaltning av spillemidler på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet som i dag ligger til Nasjonalbiblioteket, Arkivverket og Kulturrådet. Spillemidlene til idrettsanlegg i kommunene foreslås fordelt direkte til fylkeskommunene uten forutgående behandling i Kulturdepartementet.
- ✓ Ansvar for hovedmengden av førstelinjeoppgaver på kulturminnefeltet som i dag ligger til Riksantikvaren. Ansvaret for relevante tilskuddsordninger foreslås lagt til fylkeskommunene.

Helse og levekår

- ✓ Ansvar for folkehelseoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av oppgaver knyttet til tilsyn. Ansvar for tilskuddsordninger med relevans for lokalt og regionalt folkehelsearbeid som i dag ligger til Helsedirektoratet og fylkesmannen.

- ✓ Ansvar for pedagogiske-psykologiske støttetjenester (PPT) som i dag ligger til Statped, og overtar ansvaret for veiledning og støttetjenester overfor kommunene. Ansvar for statens spesialskole i Skådalen foreslås overført til Oslo kommune som må ivareta et landsdekkende tilbud. Øvrige oppgaver i Statped kan overføres til Utdanningsdirektoratet. Statped nedlegges.
- ✓ Ansvar for barnevernsinstitusjoner, fosterhjem og adopsjon som i dag ligger til Bufetat. Ansvar for omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under femten år forblir statlige. Bufetat legges ned. Bufdir beholdes som fagdirektorat for barnevernet.
- ✓ Ansvar for familievernnet som i dag ligger til Bufetat.

Utvalgets forslag innebærer at fylkeskommunen får forvaltningsansvar for relevante tilskudds- og prosjektmidler innenfor de oppgaveområdene som foreslås overført, og som i dag er lagt til departementer, direktorater og fylkesmannen. Utvalgets forslag medfører nedleggelse av fem statlige institusjoner: IMDi, Kompetanse Norge, Statped, Distriktssenteret og Siva. I tillegg medfører det nedleggelse av Bufetat. Flere av oppgavene til departementer og direktorater som oppdragsgiver, fagorgan og/eller forvalter reduseres vesentlig.

Regional planlegging

Utvalget støtter regjeringens forslag til tiltak for å styrke regional planlegging som virkemiddel. Videre foreslår utvalget:

- å tydeliggjøre og forankre statens plikt til deltakelse og oppfølging av regionale planer i plan- og bygningsloven.
- å vurdere hvordan fylkesmannen kan innta en tilsynsrolle overfor statlige etater med hensyn til faktisk deltakelse i planprosesser og oppfølging i tråd med plan- og bygningsloven.
- å utvikle fastere prosedyrer for å sette samfunns mål for KVVU-arbeidet i den innledende idéfasen i KS-systemet, og for tilsvarende prosesser for vurderinger av andre store statlige investeringer.
- at regionale planbestemmelser videreutvikles og formidles som et virkemiddel for en langt større bredde av temaer enn hvordan det brukes i dag.
- at det i plan- og bygningsloven åpnes for at fylkeskommunen (etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten) i tillegg til staten kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide plan etter bestemmelsene for kommunal plan med juridisk bindende virkning.
- at staten aktivt bruker muligheten til å gi tydelige nasjonale forventninger til regional planlegging som virkemiddel for gjennomføring av nasjonal politikk.

Utvalget foreslår at ansvar for planjuridisk veiledning av kommunene som i dag ligger til fylkesmannen, overføres til fylkeskommunene. Utvalget mener det er viktig å gjennomgå sektorlover med sikte på bedre harmonisering til plan- og bygningsloven.

Utvalget mener regionreformen legger grunnlag også for ytterligere utredning av endringer:

- Det bør utredes overføring av barnevernsoppgavene som i dag ligger til kommunene, til fylkeskommunen.
- Det bør utredes overføring av ansvar for tilskuddsordningene innenfor arbeidsmarkedsopplæringen og bedriftsintern opplæring som i dag ligger til NAV, til fylkeskommunene.

- Staten bør kartlegge dagens tilsyns- og klagehemler overfor fylkeskommunen med sikte på en reduksjon av antall hjemler og sterkere ansvarliggjøring av fylkeskommunen.
- Spørsmålet om organiseringen av sykehusene bør vurderes på nytt, der en fylkeskommunal modell inkluderes i utredningen.»

Finansieringen av fylkeskommunen

Utvalet gjer følgjande vurdering av finansieringa av fylkeskommunane (s. 14):

«Utvalget mener fylkeskommunen i hovedsak bør finansieres av frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd). I en overgangsperioden kan det være aktuelt at midlene kan fordeles særskilt (over den såkalte tabell c i grønt hefte). Øremerkede ordninger og tilskuddsmidler bør innrettes slik at fylkeskommunene, innenfor hovedformålet med ordningene, får en større grad av frihet til å prioritere og målrette ordningene til regionale behov. Det understrekes likevel at endringer i rammetilskuddet basert på befolkningsgrunnlag vil gi et skjevt utgangspunkt ved overføring av finansieringsansvaret av kulturinstitusjonene ettersom dette må justeres i forhold til hvor de faktisk er lokalisert. Dette basert på at alle fylker ikke har institusjoner som omfattes av endringen.»

Tidigare vedtak i fylkestinget om oppgåvefordeling mellom forvaltningsnivåa

Fylkestinget i Møre og Romsdal har dei siste åra gitt fleire høyringsuttalar om oppgåvefordeling mellom forvaltningsnivåa.

- Sak T-09/06: Forvaltningsreform – oppgåver og prinsipp- Høyringsuttale på KS sine rapportar "Sterke regioner. Premisser, oppgaver og inndeling ved en forvaltningsreform" og "Kommunene og forvaltningsreformen".
- Sak T-79/14: Framtidig regionreform - Møre og Romsdal som eige fylke
- Sak T-7/15: Prinsipp for det folkevalte regionale nivået:
https://einnsyn.mrfylke.no/application/get_document/774205?hash=d831ccf8f8f7a92577854024888246d7

Vurdering

Fylkesrådmannen meiner ekspertutvalet har levert ei svært god utgreiing av kva rolle og kompetanse fylkeskommunane har i dag – og kva potensiale som ligg i det regionale folkevalte nivået.

Ekspertutvalet sine forslag dekker godt dei oppgåver som fylkestinget tidlegare har foreslått overført til fylkeskommunane.

Fylkesrådmannen støttar utvalet sine vurderingar av den stadig meir sektoriserste staten. Det er behov for at fylkeskommunane får fleire verkemidlar til å ivareta den samordnande rolla som sikrar at sektorane sine mål og tiltak blir vurdert i forhold til heile fylket sine interesser og behov.

I ein situasjon der landet framleis skal ha mange små kommunar er også fylkeskommunen si rolle som rettleiar og samarbeidspartnar for kommunane viktig å vidareutvikle. Ekspertutvalet sitt forslag legg til rette for styrking av det regionale samarbeidet.

Fylkesrådmannen støttar dei fem prinsippa for oppgåvefordeling som er lagt til grunn. Desse er i rapporten følgt opp gjennomgåande for alle politikkområda. Det inneber at dei fleste av oppgåvene som blir foreslått overført bygger vidare på dei fylkeskommunane allereie har eit ansvar for. Dei nye oppgåvene vil gi oss fleire

verkemidlar til å ivareta dette ansvaret. Det vil styrke fagmiljøa våre, og det vil gjere oss meir interessante som samarbeidspartnar for statlege etatar, kommunane, næringslivet og kulturaktørar. Det kan gi meir effektiv og koordinert bruk av offentlege ressursar, gi forenklingar for kommunane, og ikkje minst vitalisere fylkesdemokratiet og gjere det meir interessant å vere med i fylkespolitikken.

Fylkesrådmannen er samd med KS i at dersom vi får ei brei gjennomføring av ekspertutvalet sine forslag, vil regionreforma kunne bli ein demokrati-, samordnings-, effektiviserings- og nærleiksreform.

Nedanfor følger fylkesrådmannen si vurdering av forslaga på dei ulike politikkområda.

Næring, forskning og innovasjon

Generelt meiner fylkesrådmannen at større grad av regionalisering (og samanfall med dei nye fylkeskommunane) av funksjonane til SIVA, Innovasjon Norge (IN) og Regionalt forskingsfond (RFF) vil styrke arbeidet med regional utvikling og gjere desse instrumenta endå meir målretta og effektfulle. Nærleiken til regionalt næringsliv og kommunane gir eit godt grunnlag for å mobilisere til forskings-, utgreiings- og innovasjonsretta aktivitet. Det vil også styrke samarbeidet mellom kunnskapsmiljø, bedrifter og myndigheiter i fylket.

✓ *Auka oppdrag frå fylkeskommunane til Innovasjon Norge*

Ved å overføre oppdragsgivaransvar for fleire av midlane som går til Innovasjon Norge til fylkeskommunane, kan fylkeskommunane kople innretning og fordeling av midlar i tråd med utfordringane i regionane. Fylkeskommunen har det overordna strategiske ansvaret for samfunnsutviklinga, og utarbeider strategiar og planar med høg medverking frå næringsliv, resten av virkemiddelapparat, regional stat, og øvrig del av offentlig sektor. Ved å gi oppdragsgivaransvar til fylkeskommunane blir midlane prioritert i tråd med dei viktigaste prioriteringane i den enkelte region.

I tillegg til forslaga frå ekspertutvalet, vil fylkesrådmannen foreslå følgjande oppgåveoverføring: Under programkategori 13.50 finansierer KMD omstillingsprogram for område med akutt reduksjon i arbeidsplassar. Fylkeskommunane vart tildelt 112 millionar kroner til dette formålet i 2018, og av dette er 10 millionar til ekstraordinære statlege omstillingsmidlar til Andøy kommune og 15 millionar kroner til gjennomføringskostnader til Innovasjon Norge.

I tråd med forslaget frå ekspertutvalet om å overføre midlar og oppgåver til regionalt folkevalt nivå, meiner fylkesrådmannen at oppgåvene og gjennomføringskostnadene på 553.65 bør overførast frå Innovasjon Norge til fylkeskommunane. Det er fylkeskommunane som har det overordna ansvaret for utvikling og omstilling i regionen, og dette bør sjåast i samanheng med arbeidet elles i regionen.

• *Auka fylkeskommunalt eigarskap i Innovasjon Norge*

Eigarskapet i Innovasjon Norge bør, som forslaget peiker på, reflektere auka oppdragsgivaransvar frå fylkeskommunane til Innovasjon Norge. Staten bør, i tråd med utvalet sitt forslag, framleis ha moglegheit til å gi oppdrag for verkemidlar der nasjonalt perspektiv og konkurranse er avgjerande.

- *Styrke fylkeskommunane sine verkemiddel for forskning (RFF)*

Fylkesrådmannen støttar utvalet sitt forslag om å overføre meir av dei næringsretta forskingsmidlane til RFF. Det er ei god løysning å halde fram praksisen med at det er fylkeskommunane som gir retning for midlane og tildeler, samtidig som Forskningsrådet sin kompetanse blir brukt i vurderingane. Dette sørger for at den regionale forvaltninga av forskingsmidlar er i tråd med kravet om høg fagleg kvalitet i forskinga. Evalueringa av RFF viser at RFF klarer å mobilisere nye bedrifter til forskning, og at det ikkje er kvalitetsmessig forskjell på prosjekt som blir gitt støtte gjennom RFF og gjennom Forskningsrådet.

- *SIVA overførast til fylkeskommunane*

Fylkesrådmannen er positive til at oppgåver i SIVA blir overført til fylkeskommunane. Fylkeskommunane er i dag, saman med fleire, programeigar i næringshageprogrammet. SIVA har operatørrollen. Fylkeskommunane er medfinansiarar av inkubatorprogrammet som SIVA er operativt ansvarleg for. Fram til 2016 delfinansierte vi også næringshageprogrammet. Næringshagane og inkubatorane utgjør ein viktig del av innovasjonsinfrastrukturen i fylket, og fylkeskommunane bør i større grad enn i dag kunne påverke innhald og opptak i dei to programma.

SIVA's eigendomsportefølje er knytt til strategisk viktige område for næringsutvikling, kompetanse og forskingsmiljø. Slike investeringar må sjåast i samanheng med øvrig arbeid for å løfte entreprenørskap og innovasjon, og det er naturleg at dette blir overført til fylkeskommunane.

- *IBU-midlane overførast til fylkeskommunane*

Forslaget om å samle dialogen med Innovasjon Norge hos ein aktør, er eit godt forslag for å få ein meir heilskapleg og tydeleg arbeidsdeling. Dette vil også gi betre kopling av fylkeskommunen sin tildeling av tilskot til kompetanse og rekruttering i landbruket.

Distriktssenteret

Møre og Romsdal fylkeskommune har hatt god dialog med Distriktssenteret sidan starten, formalisert i ein samarbeidsavtale. Vi har brukt Distriktssenteret som kunnskapsleverandør, og til dels for å hauste og formidle erfaringar frå regionalt utviklingsarbeid i Møre og Romsdal. Samarbeidet har fungert bra, og leveransane har hatt god kvalitet. Likevel har det heile vegen framstått som uklart kva rolle Distriktssenteret skal ha i distrikts- og regionalpolitikken. Og roller og oppgåver har endra seg undervegs, fordi Kommunaldepartementet har endra sin bruk av Distriktssenteret i takt med endra politikk, frå distriktsutvikling til byregionutvikling og kommunereform. Fellesnemnaren, trass skiftande oppgåver, er at det handlar om lokal og regional samfunnsutvikling. Dette blir løyst best av det regionale nivået, fylkesrådmannen er derfor einig med ekspertutvalet i at Distriktssenteret kan leggjast ned og oppgåvene overførast til fylkeskommunane.

Kompetansepolitikk

Generelt: Fylkesrådmannen delar utvalet si vurdering av at ei meir systematisk regional koordinering av innsats og ressursar, gjennom felles regional strategi for kompetansepolitikk, vil kunne gi betre måloppnåing på området. Fylkesrådmannen er samd i at nokon bør ha den samla oversikten over kompetansetilbodet og etterspurnaden i regionen og ha ansvar for den samla kompetansepolitikken,

herunder ansvaret for å stimulere og koordinere etterspurnaden og tilpasse tilbudssida. Behovet for at nokon tek den koordinerande rolla på kompetanseområdet har vorte større i takt med at omstillingskrava for nærings- og arbeidslivet har auka.

Det ligg ein merverdi i å knytte kompetansepolitikken nærmare ansvaret for vidaregåande skole, fagskolar, forskning, nærings- og innovasjonspolitikken. Universiteter og høgskolar bør samarbeide tett med fylkeskommunane om utviklinga av relevante utdanningstilbod. Fylkesrådmannen vil i den samanheng understreke behovet for at styrings- og finansieringssystemet av universiteta og høgskolane blir innretta slik at det blir lønsamt for dei delta i det regionale samarbeidet.

Forslaga:

- *Formalisere fylkeskommunen sitt ansvar for å kartlegge regionale kompetansebehov og formidle behovet til tilbydarar av utdanning og opplæring*
- *Verkemidlar og oppgåver knytt til karriereveiledning regionalt overførast frå Kompetanse Norge og NAV til fylkeskommunane*
- *Fylkeskommunen får ansvar for å legge til rette for å finansiere opplærings- og utdanningstiltak som ikkje er dekt over ordinære løyver til universitet og høgskolar, som ikkje er dekt over ordinære budsjett eller over fylkeskommunens budsjetter til vidaregåande opplæring og fagskoler. Dette omfattar mellom anna tilskot til studieforbund, Kompetansepluss og tiltak innanfor livslang læring.*

Forslaga er i tråd med konklusjonane frå arbeidet som fylkeskommunane har gjennomført i prosjektet «Betre balanse i tilbud og etterspørsel i regionale arbeidsmarked» (saman med KMD og KD). Kompetansepolitikken ligger i skjæringspunktet mellom utdannings-, arbeidsmarknads-, integrerings-, nærings-, og regionalpolitikken. Ein meir heilskapleg innsats på desse områda vil betre kunne svare på dei regionale behova. Samarbeid med arbeids- og næringslivet vil også bli meir koordinert og forenkla.

- *Tilbodet av fagutdanningar på vidaregåande skolar og fagskolar må tilpassast arbeidslivets skiftande behov*
Fylkesrådmannen meiner at prosessen for å få godkjenning bør gå raskare. Fylkeskommunane bør i større grad kunne dimensjonere studieplassar mellom fagområde. Planlegging av utdanningstilbod har ein altfor lang tidshorisont. Behova for kompetanse i arbeidslivet er i endring og dette skjer i stadig raskare tempo. Godkjenning av utdanningane forlenger planleggingshorisonten ytterlegare. Det er derfor svært viktig at det blir tatt tak i denne utfordringa. Sjølv opplæringstida fram til ferdig kandidat tar jo mellom 3 og 5 år både i vidaregåande og høgare utdanning.

- *Overføre tilskot innanfor arbeidsmarknadsopplæringa, bedriftsintern opplæring og støtte innanfor den ordinære utdanningssystemet for personar med nedsatt arbeidsevne, bør vurderast overført til fylkeskommunane*
Fylkesrådmannen meiner det er viktig å sjå utdanningsbehova for desse tilskotsmottakarane i samanheng med kompetansebehova for øvrig, og det synes derfor tenleg at også dette blir lagt til fylkeskommunane. Utfordringane her vil vere knytt til det øvrige hjelpeapparatet og det vil vere nødvendig med ein gjennomgang der ein ser på korleis samhandlinga med andre fagetatar skal fungere.

I tillegg vil fylkesrådmannen framhalde at det ved overføring av oppgåver frå statlege etatar til fylkeskommunen blir det viktig at styringssystem og

beslutningsstruktur blir gjort smidig, slik at verkemidlane kommer raskt og hensiktsmessig i bruk.

Integrering

Kommunane skal framleis ha ansvaret for integrering av innvandrarak og flyktningar. Fylkesrådmannen ser at det kan vere fordelar ved å flytte oppgåver frå IMDi til fylkeskommunen. Det vil mellom anna bety at desse tenestene kan samordnast betre gjennom regionalpolitiske prioriteringar. Det vil også sikre ei betre og meir direkte kopling mellom ulike nivå av utdanning og andre deler av integreringsarbeidet. Fylkesrådmannen støttar derfor forslaget om å overføre store delar av IMDi sine oppgåver til fylkeskommunen: Dette gjeld først og fremst rettleiing og koordinering opp mot kommunar, forvaltning av tilskot, kompetanseutvikling og oppfølging av kommunar for å sikre rask busetnad. Ei sterkare rolle på integreringsfeltet forsterkar også fylkeskommunen sin rolle som samfunnsutviklar ved at vi kan sjå lokalsamfunnsutvikling, kultur og kompetanse i samanheng. Dette vil både gi økt kraft i arbeidet, men også innebære ei klar forenkling for kommunane som viktigaste aktør i integreringsarbeidet.

Samferdsel

Forslaget frå utvalet inneber at fylkeskommunane beheld sitt ansvar for kollektivtrafikken, og får kjøpsansvaret for lokale og regionale jernbanetenester. Saman med nyorganisering av vegadministrasjonen vil det da bli enklare å få til ein effektiv, heilskapleg og klimavennlig transportutvikling.

Tog

Sjølv om Møre og Romsdal ikkje er noko stort «togfylke» er fylkesrådmannen samd med ekspertutvalet i at kjøp av persontransport på jernbane bør sjåast i samanheng med fylkeskommunens øvrige ansvar på samferdselsområdet og i lys av rolla som samfunnsutviklar. Å overføre tilskotsansvaret for kjøp av jernbanetenester til fylkeskommunen er i tråd med retningslinjene for oppgåvefordelinga. Fylkesrådmannen støttar Trøndelags fylkeskommune sitt forslag om at dei overtar Trønderbanen og det blir inngått samarbeid med oss i Møre og Romsdal om Raumabanen.

Kollektivtrafikk

Fylkesrådmannen er samd i forslaget frå Trøndelag om at ekspertutvalet burde vurdert å samle ansvar for skoleskyss, kollektivtransport og helsetransport. Spesielt med tanke på at det no blir utvikla mobilitetssystem som kan vere tverrsektorielle.

Vei

Overføring av SAMS vegadministrasjon er ikkje nemnt av ekspertutvalet, noko som er forståeleg på grunn av Stortingets vedtak. Fylkesrådmannen vil likevel vise til at prinsipp 2 for oppgåvefordeling: «Det myndighetsorgan som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse for en oppgave, skal også ha fagmiljøet tilknyttet oppgaven og ansvaret for å finansiere utgiftene til oppgaveløsningen» må legge føringar her. Fylkesrådmannen delar også Trøndelag sin merknad om at oppdragsgivarane burde vurdert kor tenleg det er at Statens vegvesen, som part i saken, er gitt ansvaret for prosessen.

Taxi

Trøndelag fylkeskommune tek i sitt høyringssvar opp at ekspertutvalet kunne ha tatt opp situasjonen innafor drosje med ESA-saka, og betydning av ein sterk

regional løyvemyndigheit. Fylkeskommunane si interesse er at løyvesystemet oppretthaldast for å kunne sikre kundane ein akseptabel tenestekvalitet, kompetanse og informasjon både overfor sentralar, løyvehavarar og sjåførar. I tillegg er det viktig at fylkeskommunane beheld løyveansvaret for å kunne integrere drosje i det regionale transporttilbodet.

Klima, miljø og naturressursar

Fylkesrådmannen meiner forslaget om å overføre klima- og miljøoppgåver frå Fylkesmannen vil styrke fylkeskommunen som fagleg rettleiar og samarbeidspartnar for kommunane. Det bør ryddast i kva oppgåver fylkeskommunen og Fylkesmannen gjer innan klima- og miljøfeltet, både av omsyn til samarbeidspartnarar, men og for å unngå dobbeltarbeid. Rettleiingssoppgåvene bør vere hos fylkeskommunen og vere tilpassa kommunane sitt behov.

Å få betre definert kva som skal vere fylkeskommunane sitt ansvar på klima- og miljøområdet kan vere med å løfte klima- og miljø som eige politikkområde. At fylkeskommunane får tilført nye økonomiske virkemidlar på klima- og miljøområdet frå Miljødirektoratet vil også vere viktig her.

Fylkesrådmannen vil på bakgrunn av erfaringane vi har gjort i vassforvaltningsarbeidet trekke fram betydinga av at Miljødirektoratet får eit tydeleg ansvar som fagleg støttespelar for fylkeskommunane, og ikkje bere til Fylkesmannen.

Akvakultur

Ekspertutvalet kjem ikkje med nye forslag til endringar når det gjeld oppgåver knytt til forvaltninga av akvakultur. Ekspertutvalet er einig i eit tidlegare forslag frå Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) om å delegerare ansvar og myndigheit innan akvakultur med tare/vasslevande planter til fylkeskommunen. Fylkesutvalet var einig i forslaget frå NFD då saka var på høyring i fjor.

Ekspertutvalet har ikkje gått inn på vurderingar av enkeltområde, men viser til at endringar i ansvarsdeling og myndigheit har blitt prøvd ut og vurdert. Her trekkjer dei fram Trøndelagsmodellen, der regionkontoret fikk vedtaksmyndigheit også etter sektorlovene i «kurante» saker. Ekspertutvalet viser til konklusjonen frå NFD i Prop. 84 S (2016-2017) om å ta vare på kompetansen hos sektormyndigheitene. Vårt innspel frå juni i fjor om at fylkeskommunane også bør få ansvar for driftsplangodkjenning og løyve til akvakultur av matfisk i ferskvatn, begge heimla i akvakulturlova, er derfor ikkje følgt opp. Fylkeskommunane sit i dag på kompetanse til å ta over desse oppgåvene, og det vil kunne føre til betre ressursbruk og sterkare samordning.

Når det gjeld myndigheit til å fatte vedtak etter forureiningslova, dyrevelferdslova og matlova er fylkesrådmannen einig i vurderinga frå Prop. 84 S. Sjølv om det kan gi ei meir samordna forvaltning å samle myndigheit til å fatte vedtak i ein institusjon, så er akvakulturforvaltninga kompleks og krev gode faglege vurderingar. Vi ser på det som ein fordel at vedtak blir tatt i eit fagmiljø som også behandlar andre sektorar og industri. Denne haldninga er ikkje delt av alle fylkeskommunane, t.d. synes Trøndelag og Hordaland å vere interessert i å få i gang pilotar der dei får ansvar etter desse lovene.

Artsforvaltning

Forslaget til ekspertutvalet er å flytte alt av artsforvaltning over til fylkeskommunen, inkludert rovvilt. Fylkeskommunen har i dag alt haustbart vilt,

unntatt villrein og grågås. Fylkesmannen har alt vilt utan jakttid (trua artar), villrein, grågås og rovvilt. I dag er artsforvaltninga svært fragmentert. Fylkesrådmannen meiner at ei samling av desse vil vere hensiktsmessig og gjere det enklare for brukarar og andre som t.d. kommunane. Artsforvaltninga vil også i større grad kunne koplust opp mot den regionale samfunnsutviklinga og -planlegginga.

Ekspertutvalet foreslår å flytte ansvaret for rovviltforvaltninga frå regionale viltnemnder til regionane. Dette er i tråd med fylkesutvalet sitt innspel til Klima- og miljøministeren 26.6.2017:

1. «For Møre og Romsdal er ikkje formålet om å sikre lokal merdverknad ivaretatt gjennom den regionale rovviltnemnda i rovviltregion 6. Representasjonen i nemnda må endrast slik at Møre og Romsdal deltek på ein meir likeverdig måte.
2. Dei nye fylkeskommunane etter regionreforma bør bli nye rovviltregionar. Dette vil sikre ei betre lokal forankring, samstundes som nye oppgåver blir overført til regionane.
3. Det må leggjast større vekt på ei bestandsforvaltning av rovdyr. Forvaltninga må vere fleksibel på tvers av regiongrensene, slik at det er rom for avtalar mellom regionar, innanfor rammene av dei nasjonale bestandsmåla.
4. Det bør vurderast ei felles jervsone i det sør-norske leveområdet for jerv med eit felles bestandsmål og samarbeid om kvotevedtak for felling.»

Verneområdeforvaltning

Verneområdeforvaltninga (utgreiing, prosess og utarbeiding av verneforslag) er foreslått flytta frå Fylkesmannen til fylkeskommunen. Ekspertutvalet foreslår at ordninga med nasjonalpark-/verneområdestyre blir vidareført. Fylkesrådmannen meiner forslaget vil føre til at fylkeskommunen vil kunne tilføre ein regional dimensjon i verneområdeforvaltninga der det er mogleg å ta regionale og lokale omsyn i større grad, innanfor rammene av dei nasjonale føringane.

Vassforvaltning

Ekspertutvalet går mot endringsforslaget til KLD/OED om å flytte ansvaret for vassforvaltninga frå fylkeskommunen: Det er i strid med intensjonane i regionreforma og plan- og bygningslova, det vil ikkje medføre ei forenkling, men heller ei ytterlegare komplisering, og det vil ikkje medføre økonomiske innsparingar. Dette er i tråd med fylkesutvalet sitt innspel då forskriftsendringa var på høyring (sak U-109/17).

Fylkesrådmannen forventar at regjeringa stiller arbeidet med endringsforslaget i bero, og at denne oppgåva blir vurdert saman med andre oppgåver for det regionale folkevalte nivået som ein del av regionreforma.

Ressursforvaltning

Møre og Romsdal fylkeskommune har tidlegare gitt innspel til ekspertutvalet om at vi er positive til å overta forvaltningsansvaret for fleire naturressursar. Vi har hatt positiv erfaring med å overta akvakulturforvaltninga frå 2010 der vi har fått til god kommunikasjon med aktørane. Fylkeskommunen kan vurdere forvaltninga av naturressursane opp mot fleire samfunnsinteresser i fylket og sjå dette i eit regionalt perspektiv.

Fylkesrådmannen støttar derfor forslaget om at fylkeskommunane får mynde til å gi konsesjon til små vannkraftverk (1-10 MW) og stor vindkraft (over 1 MW/fem turbiner).

Fylkesrådmannen vil også gi følgande innspel til KMD: Fylkeskommunane må bli tatt tidligare inn i prosessen for oljeselskapa sine utbyggingsplaner på norsk sokkel. Regionale myndigheiter må holdast informert om fasane før innlevering av PUD (plan for utbygging og drift) og PAD (plan for anlegg og drift). Det må påleggast utbygger å informere regionale myndigheiter om moglegheitsstudiene, konseptstudiene og forprosjekteringa. Slik prosessen er i dag har fylkeskommunen berre høve til å komme med høyringsinnspel til program for konsekvensutgreiing og sjølve konsekvensutgreiinga som ein del av PUD og PAD. Så seint i prosessen er kostnader for endringar svært høge og reell påverkingssmogligheit låg. Eit døme på dette er utbygginga av Nyhamna som gassprosessanlegg, der utbygger ikkje har planlagt og prosjektert anlegget for utnytting av spillvarme. Jf konsekvensutgreiing for utviding av gassprosessanlegget på Nyhamna av september 2012, så vil kjølevatn som tilførast resipienten utgjere 289 MW kjølest rett på sjøen, og kostandene i ettertid for å tilrettelegge utnytting av dette er svært høge.

Kultur

Fylkesrådmannen støttar utvalets vurdering av at fylkeskommunen, betre enn beslutningstakarar sentralt, kan legge til rette for å tilpasse og utvikle det profesjonelle og frivillige kunst- og kulturtilbodet til regionen og lokalsamfunna sine ønske og behov. Ei styrking av fylkeskommunane sine verkemiddel på kulturfeltet er viktig for fylkeskommunen som samfunnsutviklar. Ekspertutvalet sitt forslag vil gi fylkeskommunane ei meir kraftfull rolle på kunst- og kulturfeltet både som institusjonseigar, stiftar og tilskotsgivar, og det vil løfte kultur som politikkområde i fylkeskommunen.

Konsekvensar av utvalet sine prinsipp i Møre og Romsdal:

- ✓ Utvalet meiner at finansieringsansvaret for alle institusjonar innanfor post 71 region og landsdelsinstitusjonane bør overførast til fylkeskommunane. For Møre og Romsdal gjeld dette Regionteatret i Møre og Romsdal.
- ✓ Utvalet meiner også at finansieringsansvaret for alle institusjonar innanfor post 73 region og distriktsopera bør overførast til fylkeskommunane. For Møre og Romsdal gjeld dette Operaen i Kristiansund.
- ✓ I tillegg blir det foreslått at det store fleirtalet av tilskota som i dag blir finansiert over post 78 Ymse faste tiltak under same kapittel bør overførast. Unntaket er tilskot som går til institusjonar som har eit klart definert nasjonalt oppdrag. For Møre og Romsdal blir følgjande institusjonar overført: Molde Internasjonale Jazzfestival – husleietilskot og Teatret Vårt – husleietilskot.
- ✓ Utvalet meiner finansieringsansvaret for det store fleirtalet av musea som blir finansiert over kapittel 328 post 70 det nasjonale museumsnettverket bør overførast til fylkeskommunane. For Møre og Romsdal gjeld dette:
 - Stiftelsen Nordmøre Museum
 - Stiftelsen Romsdalsmuseet
 - Stiftinga Sunnmøre Museum
 - Stiftelsen Kulturkvartalet
 - Stiftinga Nynorsk kultursentrum

Når det kjem til kulturfeltet støttar fylkesrådmannen Trøndelag fylkeskommune si tilnærming og vurdering i deira fylkestingssak 15/18:

«Fylkeskommunene får grunnlag for en lagt mer kraftfull rolle, både som eier og tilskuddsgiver overfor institusjonene. Organisasjonsformen endres ikke (A/S, Stiftelser, IKS) slik at prinsippene for god styring er like gjeldende ved en slik endring. Tilsvarende vil en lang rekke av eierskapene deles med kommune(r). Derimot vil institusjonene oppleve at kontakt og tilgang til avklaringer og dialog styrkes vesentlig sammenlignet med et statlig nivå. Armlengdes avstand prinsippet gjelder like fullt for regionen som for staten. Som utvalget understreker: Det er det overordnede strategiske ansvaret for et fylkes tilbud som overføres til fylkeskommunene. De berørte institusjonene er i hovedsak egne rettssubjekter med egne styrer og administrasjon for virksomheten, og en overføring av tilskuddsansvaret vil i seg selv ikke endre styringslinjene.

En styrket dialog med kommunene vil være en effekt av at vi får flere oppgaver, midler, og virkemidler. En tett dialog med kommunene om felles strategier og prioriteringer er helt vesentlig og en del av hvordan samfunnsutviklerrollen på kulturområdet må utvikles. I tillegg gir det fylkene og kommunene større mulighet til å bidra til å bygge sterke regionale fagmiljø – som står seg i en nasjonal konkurranse.

Større regionalt ansvar vil medføre større interesse og engasjement fra politisk nivå. Ett av funnene i evalueringen av «Samverkansmodellen» i Sverige understøtter dette.

Ekspertutvalget påpeker det samme som fylkeskommunene har etterlyst i lang tid om manglende dialog og samarbeid. Det er staten som bestemmer, kommuner og fylkeskommuner må følge opp for å unngå at institusjonene blir tapere.

Mange av institusjonene oppfatter statlig finansiering som et type kvalitetsstempel. Det er vanskelig å forstå at et tyngre regionalt ansvar skal endre kvalitetsaspektet gitt at de finansielle rammene ikke endres. Det ligger en frykt hos institusjonene selv at de store regionale institusjonene forholdsmessig blir så tunge i en fylkeskommunal portefølje at de vil svekkes i en regional prioriteringsdiskusjon. Institusjonene framfører også at tredelingen (finansieringsprinsippet lokalt – fylkeskommunalt – statlig) er en garantist for forutsigbarhet og prioritet, ved at ikke ett forvaltningsnivå alene kan beslutte endring i rammer.

Kulturområdet bærer preg av en manglende klarhet i forskjellene mellom nasjonal og statlig kulturpolitikk. Ekspertutvalget definerer dette institusjonsmessig helt nytt ved at man definerer at hovedstadsinstitusjonene som i dag er helfinansiert av staten (post 70 Nasjonale institusjoner) beholdes som et statlig ansvar (med unntak av Harmonien og Den Nationale Scene). Det gis liten prinsipiell begrunnelse for dette. Det vil i videre forståelse være viktig å tydeliggjøre at institusjoner med regionalt eierskap/finansiering også er en del av den nasjonale kulturpolitikken og har en nasjonal rolle. (...)

Utvalget sier lite om hvordan finansieringsprinsippene skal være. Det vil bli en betydelig skjevhet dersom befolkningstall legges til grunn for justering av rammetilskuddet uten å hensynta hvor de ulike institusjonene er lokalisert.

Det er åpenbart positivt at ordningene Den kulturelle skolesekken, Musikkutstyrsordningen, Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter, Aktivitetsmidler kor, Krafftak for sang og Ordningen for historiske spill overføres til fylkeskommunene. Dette gir bl.a grunnlag for synergier regionalt. Utvalget foreslår også å gi fylkeskommunene et totalansvar for tilskuddsordningen til Kulturbygg. Her ligger det åpenbar kraft i fylkeskommunens utviklingsrolle og mulighet til å samspille med lokalt nivå om gode løsninger. Denne lokale kunnskapen vil aldri et statlig ledd kunne inneha. Ekspertutvalget mener at fylkeskommunene innehar den kompetansen som kreves for å utføre denne oppgaven og være en faglig støttespiller i det kommunale kulturarbeidet. Statlige etater har ikke forutsetninger for å ivareta denne oppgaven og bør heller ikke bygge opp for å ta denne oppgaven.

Kulturdepartementet har varslet en kulturmelding i løpet av 2019 og arbeidet er påbegynt. Etter fylkesrådmannens oppfatning er det ingen grunn til ikke å iverksette oppgaveoverføringen som foreslås nå uavhengig av kulturmeldingen. Dette vil rydde meldingsarbeidet slik at man kan rette fokus på utviklingen av en nasjonal kulturpolitikk og dermed innholdet i kulturpolitikken – ikke strukturelle forhold. Det er avgjørende å få en tydeligere bevissthet rundt nasjonal vs. statlig politikk på området og en synliggjøring av det lokale og regionale nivåets avgjørende rolle i en samlet nasjonal kulturpolitikk. Det gir også grunnlag for å løfte fram det lokale kulturlivet – den lokale grunnmuren på en god måte. Kultur for barn og unge vil være en sentral pilar i en slik tilnærming.»

Utover dette ønsker fylkesrådmannen å understreke følgende:

Ein del driftstilskot og prosjektmidlar som no vert vurdert og fordelt av Kulturrådet, kan forvaltast regionalt på ein meir målretta og hensiktsmessig måte. Utvalet sine tilrådingar vil samle oppfølgingsansvar for kulturinstitusjonane på fylkeskommune, noko som kan vere positivt for utvikling av det samla kulturlivet i fylket.

Kulturrådet bør halde fram med å ivareta nasjonale institusjonar og ha ei sentral rolle i utviklinga av den statlige kunstpolitikken. Kulturrådet bør også halde fram med fagfellevurdering for tildelingar, medan fylkeskommunen er eigna som førstelinjeteneste for rettleiing og rådgiving av søkarar til Kulturrådet.

Oppgåver som krev utøving av skjønn både administrativt og politisk høver best på eit regionalt nivå der det er nærleik til miljøa som veit kvar skoen trykker. Dette sikrar rett prioritering lokalt/regionalt.

Det er positivt at fylkeskommunane får eit totalansvar for tilskotsordninga til kulturbygg (sjølv om det i rapporten er utydeleg kva det vil innebære, og om tippenøkkelen vil styre det meste). Fylkeskommunen har eit fortrinn framfor staten i å ha lokal kunnskap, kompetanse om investeringar i skule- og idrettsbygg, og høve til å tenke heilskap og sambruk på tvers av sektorar og aktivitet. Med totalansvaret vil kultur vere med i planleggingsprosessar heilt frå starten, og på den måten sikre gode visnings- og møtearenaer, både for lokalsamfunnet generelt og for den profesjonelle kunsten (t.d. visningsarenaer for DKS). Det kan lagast eigne planar for «skular som kulturbygg» (jmf. Oslo kommune) og på den måten sikre tilrettelegging for lager og drift som både skulen, kunstnarar og frivilligheta har bruk for.

Ekspertutvalet sitt forslag om overføring av oppgåver på kulturfeltet gjer at lokal og regional kunnskap i større grad enn før kan nyttast strategisk for å styrke dei delane av kunst- og kulturfeltet i fylket vårt som treng eit løft.

Bibliotek

Ekspertutvalet foreslår å overføre ansvaret for spelemidlar innan bibliotek- arkiv og museumsfeltet frå Nasjonalbiblioteket, Arkivrådet og Kulturrådet til fylkeskommunane. Det understøtter det ansvaret fylkeskommunane allereie har som bibliotekansvarleg på fagområdet. Dette betyr m.a. å gi råd til kommunane, yte bibliotekfaglig rettleiing og assistanse, arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål og drive utviklingsarbeid.

Fylkesrådmannen stiller seg positiv til utvalet sitt forslag til nye oppgåver. Dette vil styrke rammene for samhandling mellom regionalt og lokalt nivå, og støttar opp om fylkeskommunen sin rolle som samfunnsutviklar på området slik det går fram av ny biblioteklov.

Eit større regionalpolitisk ansvar, gjer regionen i stand å tilpasse og prioritere område og innsats der den trengs. Det er vidare eit viktig prinsipielt moment at folkevalt nivå får avgjerdsmynde innan tilskotsmidlar som i dag blir tildelt administrativt nasjonalt.

Fylkesrådmannen vil også gjere departementet merksam på følgjande: I Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018, er det utvikla ein modell for tildeling av prosjekt- og utviklingsmidlar som skal disponerast i tre hovudområder: felles infrastruktur, arenamidlar og utviklingsmidlar. Ekspertutvalet er ikkje tydeleg på om desse midlane skal overførast i sin heilheit, eller om det gjeld delar av dei. Fylkesrådmannen meiner at ansvaret i sin heilheit bør overførast fylkeskommunen, då dette vil forsterke ansvaret og rolla vi har på fagområdet.

Kulturvern

Fylkesrådmannen er positiv til å ta over dei nye oppgåvene som er føreslått frå ekspertutvalet. Møre og Romsdal fylkeskommune har svært gode erfaringar med prøveprosjektet med delegering av mynde som har gått sidan 2011, og har også vore klare på at vi har ønska fleire oppgåver lagt til fylkeskommunen. Ei samla forvaltning vil gi raskare og meir effektiv sakshandsaming, reduserte samfunnskostnader og bidra til å styrke den regionale kulturminneforvaltninga.

Fylkesrådmannen stiller seg i tillegg positiv til at Riksantikvaren kan behalde førstelinjeansvaret for kulturminne av internasjonal eller særleg høg nasjonal verdi, sjølv om det kan vere ein viss fare for at dette kan føre til ein «kanonisering» av enkelte monument/kulturminner. I staden for, eller i tillegg til ei fast liste over objekt, bør det utarbeidast retningslinjer eller kriterier for kva slags objekt/saksområde som bør unnatast regional avgjerdsmynd. Ei slik fagleg vurdering bør leggjast til regional kulturminneforvaltning, med Riksantikvaren som klageorgan, for å sikre at faglege kulturminneomsyn vert ivaretekt. Dette bør likevel berre gjelde i særlege tilfelle.

Fylkesrådmannen meiner at også forslaga om å få tilført oppgåver innan klima, miljø og landbruk vil bidra til å styrke kulturminnevernet og den samla miljøforvaltninga. Vi har også gode erfaringar frå forsøket med einskapsfylke 2004-2009, og opplever at dette vil bidra til å gjere feltet enklare, meir samordna og meir oversiktleg for innbyggjarane i Møre og Romsdal.

Fylkesrådmannen støttar også vurderingar som blir gitt av Trøndelag fylkeskommune om kulturminnevernet:

«Fylkeskommunen har støttet forslaget til oppgaveoverføring i tidligere uttalelser, men har også signalisert at det vurderes som ryddigere med en helhetlig oppgaveoverføring fremfor en trinnvis overføring av oppgaver. Dette gjelder både med tanke på fylkeskommunenes forberedelse av egen organisasjon for oppgavene, men også for å gjøre kulturminneforvaltningene mer oversiktlig og logisk for eksterne aktører.

Utvalget foreslår å overføre tilskuddsmidlene til fylkeskommunene. I dag er vi sikret en pott til fordeling til kulturminnetiltak innen flere bevaringsprogrammer, basert på søknadene fra eierne/tiltakshavere. Hvis tilskuddene blir en del av rammeoverføringa kan dette bidra til at kulturminnevernet blir et mer interessant politikkområde regionalt, og vi kan få til mer helhetlig, langsiktig og forutsigbar styring.

Sett fra eierne av kulturminner sine synspunkter, kan de framsette ei bekymring for at denne type tiltak kommer lenger ned på lista blant alle de gode formålene som fylkeskommunen skal fordele midler til. De siste 12 – 15 årene har tilskuddsordninga vært rimelig forutsigbar og fleksibel, og eierne i Trøndelag har fått dekt mye av kostnadene til istandsetting. De private eiere har få interesseorganisasjoner som ivaretar deres interesser. Eierne kan også bekymre seg for om de vil ha like muligheter for tilskudd uansett hvor man bor i landet.

Vi ser videre at gapet mellom statlige forventinger og fylkeskommunens ressurser kanskje styrkes. I dag består gapet i kapasitet til å prioritere de oppgavene som det forventes at vi gjør. I framtida kan dette også gjelde størrelsen på tilskuddsordningene til eierne. Riksantikvaren som fredningsmyndighet freder kulturminner som er eid av private eiere, og dermed vedtar forpliktelser for fylkeskommunen som blir ansvarlig for å bevilge tilskudd til disse.»

Fylkesrådmannen har i tillegg følgende innspel til departementet: Ekspertutvalet anbefaler at store deler av oppgaveportefølja til Riksantikvaren blir overført til fylkeskommunane, noko Møre og Romsdal fylkeskommune støttar. Ekspertutvalet si tilråding er uklar med omsyn til det faktiske omfanget av delegasjonen, men gjennom dialog med Riksantikvaren og KLD har vi fått ei forståing av kva områder og oppgaver dette gjeld. Vår fråsegn må difor sjåast opp mot den dialogen fylkeskommunane har hatt med Riksantikvaren fram til no. Det har i mindre grad vore drøfta kor stor del av verkemiddelapparatet som er tenkt overført til fylkeskommunane. Det er nemnt at ein del av tilskotsordningane/ bevaringsprogramma skal overførast, men kva med midlar til sikring av automatisk freda kulturminne. Dette vert normalt utført av landsdelsmusea, men det hadde vore ein fordel om mynde til å prioritere og vedta sikringstiltak – innanfor gitte økonomiske rammer – hadde følgd dispensasjonsmynda. Det vil vere i tråd med ekspertutvalet sin ambisjon om å samle saksfeltet på eitt forvaltningsnivå og gjere det meir oversiktleg. Dømer på slike sikringsprosjekt kan vere innsamling/kartlegging av fonnefunn, geofysisk kartlegging av kulturminner under markoverflaten, eller restaurering eller undersøking av skadde lokalitetar. Å overføre tilskotsordningane i si heilheit til fylkeskommunane, vil bidra til ei heilskapleg kulturminneforvaltning.

Friluftsliv

Fylkesrådmannen støttar fullt ut ekspertutvalets forslag om å samle ansvaret, oppgåvene og forvaltninga innan friluftsliv til fylkeskommunane. Dersom vi i større grad kan tilpasse tilskotsordningane etter regionale forhold og behov, vil friluftslivet i fylket bli styrka. Overføring av tilskotsordningane vil fremme meir heilskaplig og målretta friluftspolitikkk i fylket.

Fylkeskommunane har allereie eit ansvar for rettleiing og oppfølging av kommunar og organisasjonar, og det er naturleg at vi tek over dei regionale oppgåvene knytt til friluftsliv. Ansvaret for tilskota innan friluftsliv, både frå Miljø- og klimadepartementet og Kulturdepartementet, bør bli overført til fylkeskommunane i form av auka rammer. Fylkeskommunane bør stå meir fritt i forvaltninga av ordningane og tilpasse tilskota til lokale og regionale føresetnader og behov.

I koplinga mellom friluftslivet og samferdsel finst det eit stort potensiale for å betre folkehelsa. Ved å legge dette ansvaret til regionane, vil ein i større grad evne å sjå samanhengar og utnytte potensialet mellom eit aktivt nær-friluftsliv og transport. Med ei felles oppfatning og mål for kva type anlegg vi bør byggje, kunne vi løyse både transportutfordringar i tettbygde strøk, og samtidig få ei meir aktiv befolkning.

Spelemlidar til idrett

Fylkeskommunane har ansvar for å vurdere og prioritere søknadene til idrettsanlegg i kommunane. Utvalet meiner ikkje det er nokon grunn til å endre noverande ansvarsfordeling.

Imidlertid stiller utvalet spørsmål ved behovet for at KUD årleg skal fastsette dei fylkesvise rammene til idrettsanlegga til kommunane på bakgrunn av godkjent søknadssum, antall og anleggsdekning. Utvalet foreslår ein modell der tippemidlane til idrettsanlegg i kommunane blir fordelt direkte til fylkeskommunane utan behandling i departementet. Det vil forenkla forvaltninga av midlane. Kriteriene for fordeling mellom fylkeskommunane blir foreslått endra slik at folketall og befolkningssamansetting blir vekta høgare.

Fylkesrådmannen støttar utvalet si vurdering av at det ikkje er nokon grunn til å endre noverande ansvarsfordeling, der fylka fordeler spelemlidar til kommunane. Modellen er godt innarbeidd og velfungerande.

Fylkesrådmannen støttar ikkje tilrådinga om at kriteria for fordeling av spelemlidar mellom fylkeskommunane bør endrast slik at folketal og befolkningssamansetting blir tillagt høgare vekt. Vi viser her til Trøndelag fylkeskommune si påpeiking av at det er andre faktorar enn fordelingsnøkkelen som har innverknad på anleggsetableringa. Dagens fordelingsnøkkel på spelemlidar bør derfor vidareførst.

Etterslepet (ventetida frå søknad til tildeling) er betydelig høgare i distriktsfylka enn i tett befolka område. I mange distriktsfylke har vi ei ventetid på 4-5 år for enkelte anleggstyper. Ei endring av kriteria som ekspertutvalet peikar på, vil kunne påverke dette ytterligare i negativ retning.

Folkehelse

Fylkesrådmannen støttar forslaget om at fylkeskommunen tek over Fylkesmannen sine oppgåver innan folkehelse. Fylkeskommunen vil i større grad kunne arbeide heilskapleg og målretta med folkehelse på tvers av tradisjonelle fagområde.

Gjennom regional planlegging, vil ein kunne bruke verkemidlar innan skole, idrett, friluftsliv, naturforvaltning, miljø, kultur, frivilligheit, samferdsel, stadsutvikling og næringsutvikling i heilskap, ut i frå regionale og lokale behov.

Fylkesrådmannen er samd med ekspertutvalet i at folkehelsearbeid er eit typisk eksempel på ei oppgåve som må vere tilpassa regionale utfordringar og behov nettopp fordi det er sosiale og geografiske variasjonar i levemåte og helseatferd. Eit målretta folkehelsearbeid må prioritere og tilpasse innsatsen til dei områda og utfordringar der behova er størst. Derfor er fylkeskommunen som politisk organ og i kraft av sin regionale samfunnsutviklerrolle åpenbart være nivået som bør få et større og mer helhetlig ansvar for denne oppgaven.

Det same gjeld for tilskotsforvaltninga på området. Fylkeskommunane har ansvar for å forvalte midlane til gjennomføring av lokale tiltak i kommunane og vil derfor både i kraft av eksisterande ansvar og oppgåver på folkehelseområdet og med kjennskap til regionale og lokale behov, kunne handtere tilskotsforvaltninga på ein god måte. Det er derfor prinsipielt riktig at tilskotsordningar både hos Fylkesmann og i Helsedirektoratet med relevans for folkehelsearbeidet lokalt og regionalt blir overført til fylkeskommunane. Det gjeld også det nyetablerte program for folkehelsearbeid i kommunane som ikkje bør vere ei søknadsbasert ordning, men oppgåve for samtlege fylkeskommunar. Fylkesrådmannen er einig med utvalet i at dette gir både potensial for effektivisering, mindre byråkrati og betre målretting av midlane.

Som ein kommentar til rapporten vil fylkesrådmannen gjere merksam på at samfunnsutvikling generelt og ikkje berre arealutvikling ligg under folkehelseansvaret (s. 136). Fylkesrådmannen vil også gjerne føye til by- og tettstadsutvikling under oppgåver som er tillagt fylkeskommunen kor fylkeskommunen skal fremme folkehelse (kap. 18.1).

Overføring av Statped sine PP-oppgaver

Fylkesrådmannen støttar forslaget om å overføre Statpeds PP-oppgåver til fylkeskommunane. Ei overføring av Statped til fylkeskommunane vil bygge opp under dei PP-faglege miljøa fylkeskommunane allereie har. Ei slik endring støttar også opp under fylkeskommunane sitt øvrige ansvar for vidaregåande opplæring. Det vil også kunne bidra til meir heilskapleg planlegging av heile opplæringsløpet for dei som treng denne hjelpa.

Barnevern og familievern

Forslaget om at fylkeskommunane skal overta Bufetats ansvar for institusjonar og fosterheim er det som fylkesrådmannen synast passar dårlegast inn med fylkeskommunens eksisterande kompetanse og oppgåveportofølgje. Fylkesrådmannen er samd i at samarbeid mellom ulike offentlege instansar er viktig i løysinga av denne oppgåva, men her kan heller fylkeskommunen vere ein samarbeidspartnar heller enn ansvarleg for oppgåveløysinga.

Fylkesrådmannen er også i tvil om dette er ei oppgåva som gir noko regionalpolitisk handlingsrom. Målgruppa er sårbare barn og ungdom, og her det viktig at omsynet til brukarane sine behov veg tyngst. Fylkesrådmannen meiner at plasseringa saman med helseføretaket som har ansvar for psykiatri er ei betre løysing enn å legge dette til fylkeskommunane.

Ekspertutvalet foreslår at det blir utgreidd å overføre barnevernet frå kommunane til fylkeskommunane. Dette forslaget blir ikkje støtta av KS. Fylkesrådmannen

meiner at ein full gjennomgang av organiseringa av barnevernet vil vere bra, og støttar forslaget om ei utgreiing. Sjølv etter kommunereforma vil Noreg ha mange små kommunar, og dersom generalistkommuneprinsippet skal gjelde også framover, kan det vere at barnevern er ei oppgåve nokre kommunar er for små til, og kanskje for nære til, å løyse fagleg godt nok. Det bør også vurderast korleis dei interkommunale samarbeida på dette feltet fungerer og om dette gir føreseieleg rammer for kommunar og brukarar.

Møre og Romsdal fylkeskommune ønskjer å ta ei koordinerande rolle for dei offentlege etatane i fylket, og har starta eit prosjekt saman med Fylkesmannen for å skape meir forpliktande samarbeid, reglemessige møteplassar og betre koordinering. Fylkesrådmannen registrere at overføring av oppgåva med familievern blir grunngitt med for dårlig samarbeid med kommunane. Fylkeskommunen kan legge til rette for samarbeid, men det er ikkje naturleg at vi overtar ansvaret for oppgåva.

Regional planlegging

Fylkesrådmannen meiner det er positivt at ekspertutvalet vektlegg den regionale planlegginga og fylkeskommunen som regional myndigheit. Gjennom den regionale planlegginga vedtek fylkestingert kva som skal vere felles mål for utviklinga i fylket. Ei styrking av den regionale planlegginga vil gi større legitimitet for det regionale nivået og kan bidra til en betre samordning av planar og verkemiddel. Regionale planar blir da sentrale arenaer for å målrette, utvikle og forbetre samhandlinga mellom aktørar og virkemidlar.

Fylkesrådmannen ser det som særleg viktig at plan- og bygningsloven får inn ein heimel som forpliktar staten til å følge opp regionale planar. Dette er jf KS ekspertutvalet sitt viktigaste, overordna strategiske grep.

Forslag til vedtak:

- 1 Møre og Romsdal fylkeskommune er einig i dei prinsipp og vurderingar som ekspertutvalet har lagt til grunn i sin rapport for overføring av oppgåver. Fylkestinget viser til dei grunngjevingar som blir gitt av fylkesrådmannen i saksframlegget.
 - 2 Dei oppgåvene som blir anbefalt overført vil styrke fylkeskommunane i utøving av rolla som regionale samfunnsutviklarar. Forslaget vil gi fylkeskommunane fleire verkemidlar til å ivareta dei ansvarsområda som allereie ligg til det folkevalte regionale nivået. Det vil styrke fagmiljøa våre, og det vil gjere oss meir interessante som samarbeidspartnar for statlege etatar, kommunane, næringslivet og kulturaktørar. Det kan gi meir effektiv og koordinert bruk av offentlege ressursar og gi forenklingar for kommunane.
 - 3 Forslaga frå ekspertutvalet vil bidra til å desentralisere makt, tydeliggjere politisk ansvar og utvikle fylkesdemokratiet.
 - 4 I tillegg vil Møre og Romsdal fylkeskommune komme med følgjande innspel til departementet:
- **Innovasjon Norge:** I tråd med forslaget frå ekspertutvalet om å overføre midlar og oppgåver til regionalt folkevalt nivå, ønskjer Møre og Romsdal fylkeskommune at oppgåvene og gjennomføringskostnadene på 553.65 bør overførast frå Innovasjon Norge til fylkeskommunane. Det er

fylkeskommunane som har det overordna ansvaret for utvikling og omstilling i regionen, og dette bør sjåast i samanheng med arbeidet elles i regionen.

- **Prosess:** Ved overføring av oppgåver frå statlege etatar til fylkeskommunen blir det viktig at styringssystem og beslutningsstruktur blir gjort smidig, slik at verkemidlane kommer raskt og hensiktsmessig i bruk.
- **Kompetansepolitikk:** Ekspertutvalet legg til grunn at universiteter og høgskolar bør samarbeider tett med fylkeskommunane om utviklinga av relevante utdanningstilbod. Møre og Romsdal fylkeskommune vil i den samanheng understreke behovet for at styrings- og finansieringssystemet av universiteta og høgskolane blir innretta slik at det blir lønsamt for dei delta i det regionale samarbeidet.
- **Kollektivtrafikk:** Møre og Romsdal fylkeskommune er samd i forslaget frå Trøndelag fylkeskommune om at ekspertutvalet burde vurdert å samle ansvar for skoleskyss, kollektivtransport og helsetransport. Spesielt med tanke på at det no blir utvikla mobilitetssystem som kan vere tverrsektorielle.
- **Taxi:** Ekspertutvalet kunne ha tatt opp situasjonen innafor drosje med ESA-saka, og betydning av ein sterk regional løyvemyndigheit. Det er viktig at fylkeskommunane beheld løyveansvaret for å kunne integrere drosje i det regionale transporttilbodet.
- **Klima og miljø:** På bakgrunn av erfaringane som er gjort i vassforvaltningsarbeidet vil Møre og Romsdal fylkeskommune trekke fram betydinga av at Miljødirektoratet får eit tydeleg ansvar som fagleg støttespelar for fylkeskommunane.
- **Akvakultur:** Fylkeskommunane bør også få ansvar for driftsplangodkjenning og løyve til akvakultur av matfisk i ferskvatn, begge heimla i akvakulturlova. Fylkeskommunane sit i dag på kompetanse til å ta over desse oppgåvene, og det vil kunne føre til betre ressursbruk og sterkare samordning.
- **Vassforvaltning:** Møre og Romsdal fylkeskommune forventar at regjeringa stiller arbeidet med endringsforslaget frå KLD/OED i bero, og at denne oppgåva blir vurdert saman med andre oppgåver for det regionale folkevalte nivået som ein del av regionreforma.
- **Ressursforvaltning og oljeselskapa:** Fylkeskommunane må bli tatt tidligare inn i prosessen for oljeselskapa sine utbyggingsplaner på norsk sokkel. Regionale myndigheiter må holdast informert om fasane før innlevering av PUD (plan for utbygging og drift) og PAD (plan for anlegg og drift). Det må påleggast utbyggjar å informere regionale myndigheiter om mogleighetsstudiene, konseptstudiene og forprosjekteringa.
- **Bibliotek:** I Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018, er det utvikla ein modell for tildeling av prosjekt- og utviklingsmidlar som skal disponerast i tre hovudområder: felles infrastruktur, arenamidlar og utviklingsmidlar. Ekspertutvalet er ikkje tydeleg på om desse midlane skal overførast i sin heilheit, eller om det gjeld delar av dei. Møre og Romsdal fylkeskommune meiner at ansvaret i sin heilheit bør overførast fylkeskommunen, då dette vil forsterke ansvaret og rolla vi har på fagområdet.

- **Kulturvern:** Det hadde vore ein fordel om mynde til å prioritere og vedta sikringstiltak – innanfor gitte økonomiske rammer – hadde følgd dispensasjonsmyndet. Det vil vere i tråd med ekspertutvalet sin ambisjon om å samle saksfeltet på eitt forvaltningsnivå og gjere det meir oversiktleg. Døme på slike sikringsprosjekt kan vere innsamling/kartlegging av fonnefunn, geofysisk kartlegging av kulturminner under markoverflaten, eller restaurering eller undersøking av skadde lokalitetar. Å overføre tilskotsordningane i si heilheit til fylkeskommunane, vil bidra til ei heilskapleg kulturminneforvaltning.
- **Spelemidlar til idrett:** Møre og Romsdal fylkeskommune støttar ikkje tilrådinga om at kriteria for fordeling av spelemidlar mellom fylkeskommunane bør endrast slik at folketal og befolkningssamansetning blir tillagt høgare vekt. Vi viser her til Trøndelag fylkeskommune si påpeiking av at det er andre faktorar enn fordelingsnøkkelen som har innverknad på anleggsetableringa. Dagens fordelingsnøkkel på spelemidlar bør derfor vidareførast.
- **Bufetat og familievern:** Møre og Romsdal fylkeskommune støttar ikkje forslaga om å få overført oppgåvene til Bufetat og familievernet. Dette ligg utanfor fylkeskommunen sine kompetanseområder i dag og det er truleg heller ikkje noko særleg regionalpolitisk handlingsrom i utøving av desse oppgåvene. Møre og Romsdal fylkeskommune støttar derimot ei utgreiing av organiseringa av barnevernet, der både Bufetat sine oppgåver og kommunane sine oppgåver blir vurdert.
- **Regional planlegging:** Møre og Romsdal fylkeskommune ser det som særleg viktig at plan- og bygningsloven får inn ein heimel som forpliktar staten ikkje berre til å delta i utarbeidinga regionale planar, men og til å følge dei opp.
- **Heilskapleg samfunnsutvikling:** Møre og Romsdal fylkeskommune ber om at omsynet til heilskapleg samfunnsutvikling i dei nye fylka blir vekta høgare enn sektorane sine særinteresser i den vidare behandlinga av regionreforma og i vurderinga av kva oppgåver som skal overførast frå staten til det folkevalte regionale nivået.

Ottar Brage Guttelvik
fylkesrådmann

Ole Helge Haugen
fylkesplansjef